

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

докторки фармацевтичних наук, професорки **Панфілової Ганни Леонідівни**, професорки кафедри соціальної фармації Національного фармацевтичного університету на дисертаційну роботу **Бабенка Михайла Миколайовича** на тему: «Методологія публічного управління та регулювання у фармації за умов впровадження оцінки медичних технологій в Україні», яка представлена до спеціалізованої вченої ради Д 64.605.01 при Національному фармацевтичному університеті на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація

Актуальність теми дисертації. У «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року», яка затверджена розпорядженням КМУ від 17.01.2025 р. № 34-р зазначено, що ефективність функціонування охорони здоров'я (ОЗ), як однієї з ключових галузей гуманітарної сфери, напряму залежить від економічного, соціального благополуччя та політичної сталості країни. Впевнений рух України у напрямку реалізації євроінтеграційних векторі розвитку у всіх, без виключення сферах суспільного життя вимагає від держави перегляду існуючих та впровадження нових методів управління та регулювання медичною й фармацевтичною діяльністю.

З моменту проголошення незалежності країни вітчизняна фармація пройшла складний шлях розвитку – від народження ринкових відносин на фармацевтичному ринку у середині 90-х років минулого століття до активної участі аптечних закладів у реалізації масштабних та соціально значущих проектів, на кшталт програми «Доступні ліки». Ефективність співпраці фармацевтичного бізнесу з закладами охорони здоров'я (ЗОЗ), що надають населенню медичну допомогу залежить від дії цілого комплексу факторів, серед яких зовнішнє управління та регулювання з боку державних інституцій має пріоритетне значення. Незважаючи на важкий стан, нестабільну політичну, соціально-економічну ситуацію в країні продовжується процес трансформації відносин в ОЗ, в т. ч. в системі фармацевтичного забезпечення

населення. При цьому, за умов об'єктивного дефіциту ресурсів в ОЗ питання раціонального їх використання набуває принципово нового, соціально значущого значення. Тому, використання сучасного інструментарію, яким є оцінка медичних технологій (ОМТ) в процесі впровадження норм й вимог належного врядування у соціально вразливій сфері діяльності, яким є ОЗ та фармація має важливе науково та прикладне значення. Слід зазначити, що в Україні питання застосування ОМТ, з метою підвищення рівня ефективності публічного управління та регулювання в ОЗ. в т. ч. у фармації до цього системно та комплексно не розглядалось.

Все вищезазначене дає змогу стверджувати, що дисертаційна робота Бабенка М. М. є актуальною, а проблеми, які в ній розглядаються мають важливе теоретико-прикладне значення для ефективного та соціально орієнтованого розвитку вітчизняної системи фармацевтичного забезпечення населення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота Бабенка М. М. є самостійною науково-дослідною роботою, що виконана в рамках ініціативної НДДКР Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (НМУ) «Методологія публічного управління та регулювання у фармації за умов впровадження оцінки медичних технологій в Україні» (державний реєстраційний номер 0124U003502, дата реєстрації 05.07.2024 р.). Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні Вченої ради НМУ.

Структура, зміст і оформлення дисертації. Результати аналізу дисертаційної роботи Бабенка М.М. дає змогу констатувати про її відповідність всім вимогам, що представлені у наказі Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій». Представлена робота складається з анотації українською і англійською мовами, переліку умовних скорочень, змісту, вступу, восьми розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Матеріали проведених теоретико-прикладних досліджень

представлені на 468 сторінках (основний текст), а загальний обсяг роботи складає 614 сторінок машинописного тексту. Робота ілюстрована 47 таблицями та 105 рисунками. Список використаних джерел містить 581 найменування, з яких 343 представлені кирилицею, а 238 – латиницею.

Повнота викладу основних результатів у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати досліджень опубліковані здобувачем у 73 наукових працях. Це 32 наукових статті, з них: 6 – у виданнях категорії А, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus і Web of Science; 16 – у вітчизняних фахових виданнях, у т. ч. 5 – одноосібні; 18 – в інших виданнях. Дисертантом опубліковано матеріали у 1 монографії, 5 науково-методичних рекомендаціях; 25 тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Крім цього, наукові здобутки дисертанта знайшли свої відображення у 3 навчальних посібниках та керівництві.

Аналізуючи зміст представлених публікацій можна констатувати, що публікації автора дисертації висвітлюють основні положення усіх розділів дисертаційної роботи.

Наукова новизна проведеного здобувачем дослідження формує її цінність, яка полягає у обґрунтуванні та розробці теоретико-прикладних підходів до удосконалення публічного управління та регулювання у фармації за умов впровадження ОМТ.

Дисертантом *уперше* на основі ґрунтовного аналізу законодавчої та нормативно-правової бази, яка регулює надання населенню медичної та фармацевтичної допомоги здійснено наукове узагальнення сутності, проблем та наслідків тих процесів, які відбуваються за умов трансформації вітчизняної системи публічного управління у сфері ОЗ і фармації. Здобувачем *уперше* проведений аналіз поточного стану, виявлено ключові проблеми та окреслено перспективи впровадження ОМТ, як сучасного інструментарію в оцінці раціональності використання ресурсів в системі ОЗ та фармацевтичному забезпеченні населення. На основі аналізу, систематизація та узагальнення даних, які були отримані за результатами

соціологічних та експертних опитувань серед фахівців *уперше* здійснена оцінка сучасного стану, основних проблем та перспектив впровадження ОМТ в українських реаліях.

Узагальнюючи результати теоретико-прикладних досліджень, які були проведені здобувачем за широким спектром наукових напрямків за означеною проблематикою, а також враховуючи позитивний досвід впровадження ОМТ у практику відносин в системі ОЗ, в т. ч. в фармації здобувач розробив професійний стандарт «Експерт з оцінки медичних технологій». Цей документ був представлений науково-освітянській спільноті України *вперше*.

Важливе науково-прикладне та соціально-економічне значення має *вперше* проведений дисертантом кореляційно-регресивний та кластерний аналіз публічних закупівель препаратів із групи ЛЗ J01-Антибактеріальні засоби для системного застосування за 2020-2024 рр..

Квінтесенцією дисертаційної роботи є концептуальна модель публічного управління системою ОЗ, включаючи фармацевтичний сектор, в умовах впровадження ОМТ, що запропонована здобувачем *уперше*. Опрацювання зазначеної моделі дозволяє сформулювати нове бачення напрямків реалізації соціально орієнтованих управлінських рішень щодо організації доступної та ефективної медичної та фармацевтичної допомоги населенню України.

За результатами проведених теоретико-прикладних досліджень здобувачем були удосконалено та набуло подальшого розвитку цілий блок напрямків з управлінських, законодавчих, організаційно-економічних, маркетингових досліджень у фармації. Так, здобувачем було *удосконалено* організаційно-економічні підходи до оцінки фінансової участі держави, приватного капіталу, а також громадян у формування ресурсного забезпечення процесу надання медичної та фармацевтичної допомоги населенню в ОЗ. Здобувачем було здійснено у динаміці років аналіз макроекономічних та соціально-економічних показників розвитку України у

порівнянні з групою референтних країн, а також визначені особливості формування бюджетної політики за умов воєнного стану за соціально орієнтованими напрямками її діяльності. Крім цього, було *удосконалено* існуючі підходи щодо типологізації систем управління ОМТ, які здійснювалось за різними параметрами, а також організаційні засади проведення госпітальної ОМТ, які застосовуються у лікуванні орфанних патологій. Здобувачем науково обґрунтована необхідність розробки та впровадження нової системи показників, які дозволяють не лише оцінити раціональність використання обмежених ресурсів ОЗ у лікуванні орфанних патологій, а й корелюють з соціально значущими параметрами проведеної терапії та є адаптованими до особливостей економічного розвитку національних систем ОЗ.

У дисертаційній роботі Бабенка М.М. *набули подальшого* розвитку питання: методології та розвитку ОМТ у світовій практиці та критичного осмислення її ролі у процесі підвищення доступності надання населенню ефективної медичної та фармацевтичної допомоги; аналізу світового ринку ліків, які використовуються у лікуванні орфанних патологій, а також оцінка стану фармацевтичного забезпечення зазначеними препаратами в Україні; методологічні підходи щодо розробки єдиного переліку ліків, які можуть закуповуватися за державні кошти, а також впровадження ефективних механізмів регулювання фармацевтичною діяльністю у напрямку підвищення рівня соціально-економічної доступності ліків, насамперед, ціноутворення, реімбурсації, елементів державно-приватного партнерства тощо.

Наукова новизна, основні положення, які удосконалені та набули подальшого розвитку у роботі здобувача знайшли свої відображення у численних публікаціях, а також підтверджуються свідоцтвами про реєстрацію авторського права на твір, що видані Державною організацією «УКРНОІВІ». Інформація про твори внесена до Державного реєстру свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір 23.07.2024 р. (№ 128445, № 128447, № 128448, № 128450).

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у науковому обґрунтуванні та запровадженні принципово нового напрямку розвитку теорії публічного управління та регулювання у фармації за умов впровадження ОМТ, що дозволяє вирішувати нагальні проблеми підвищення ефективності та соціально-економічної доступності надання населенню медичної та фармацевтичної допомоги за умов існуючого ресурсного забезпечення системи ОЗ.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що основні теоретичні й прикладні положення, рекомендації, моделі, узагальнення, висновки та рекомендації були запроваджені у практичну ОЗ, включаючи організацію фармацевтичного забезпечення населення. Основні здобутки, результати та пропозиції, що викладені у роботі адаптовані до особливостей функціонування вітчизняної ОЗ, включаючи фармацевтичне забезпечення населення. Так, вони знайшли відображення у чинному законодавстві та нормативно-правових актах:

- Настанови СТ-Н МОЗУ 42-9.1:2021 «Державна оцінка медичних технологій для лікарських засобів» та СТ-Н МОЗУ 42-9.1:2023 «Державна оцінка медичних технологій для лікарських засобів»;
- постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення державної оцінки медичних технологій» від 23.12.2020 р. №1300;
- наказах МОЗ України від 29.03.2021 р. № 593 «Про затвердження настанови з державної оцінки медичних технологій для лікарських засобів», від 05.01.2022 р. №7 «Про затвердження протоколів фармацевта» та 06.10.2023 р. № 1741 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я від 29 березня 2021 року №593.

Окремі напрацювання були впроваджені у практичну діяльність ЗОЗ, навчальний процес медичних та фармацевтичних закладів вищої освіти (ЗВО), а також використані під час розробки професійного стандарту «Експерт з ОМТ».

За результатами проведених досліджень були підготовлені та впроваджені 5 науково-методичних рекомендацій: «Рекомендації щодо впровадження госпітальної оцінки медичних технологій» (2023 р.); «Дослідження сучасного стану, проблем та перспектив впровадження оцінки медичних технологій» (2024 р.); «Порівняльний аналіз сучасного стану та основних проблем впровадження ОМТ» (2024 р.); «Дослідження проблем публічного управління у контексті реформування ОЗ» (2024 р.); «Аналіз основних тенденцій розвитку системи охорони здоров'я та фармації за 2018–2024 рр. на державному та регіональному рівнях з використанням математичного моделювання» (2025 р.).

Матеріали, що представлені у вищезазначених науково-методичних виданнях були використані у роботі цілої низки провідних ЗОЗ України, серед яких Інститут кардіології НАМН України ім. акад. М. Д. Стражеска, медичні центри «Новий Зір», «Ексімер-Київ», ЗОЗ Житомирської, Рівненської та Кіровоградської областей, клінічна лікарня «Феофанія» та ін., а також у роботі органів виконавчої влади (Комітет з питань охорони здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування Верховної Ради України, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Міністерства охорони здоров'я України, Національної служби здоров'я України) та діяльності громадських і професійних об'єднань у різних регіонах України. Загалом отримано 43 акти впровадження результатів дослідження, що свідчить про їх високу практичну значущість.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертаційна робота Бабенка М.М. виконана на належному науковому рівні, з використанням сучасних загальнотеоретичних і прикладних наукових методів, які відповідають всім окресленим завданням. Результати, що виносяться на захист, отримані на підставі аналізу достатнього обсягу первинної інформації та є статистично опрацьованими. Всі окреслені та представлені здобувачем наукові положення, висновки і

рекомендації, що наведені у дисертаційній роботі є науково обґрунтованими та мають практичне значення.

Основний зміст дисертації та його оцінка. Дисертація роботи Бабенка М. М. логічно структурована, складається з 8 розділів, кожен з яких відображає цілісність тих досліджень, які були проведені у відповідності до окресленої мети та основних завдань роботи.

У *анотаціях* українською та англійською мовами стисло викладено основний зміст роботи, а також наведені результати проведених теоретико-прикладних досліджень. У *вступі* обґрунтовано актуальність роботи, сформульовано її мету та завдання, окреслені об'єкти, предмет та методи досліджень, а також наведена наукова новизна, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, інформація про особистий внесок здобувача, наданий перелік науково-практичних заходів, на яких здійснювалась апробація результатів досліджень та бібліографічна характеристика дисертації.

У *першому розділі* дисертантом узагальнені здобутки різних наукових шкіл з питань реформування публічного управління та регулювання у практиці державотворення в Україні. Важливим, з теоретичної точки зору, є аналіз понятійно-категоріального апарату, який використовується у теорії та практики державного управління та регулювання у різних галузях економіки.. Автором представлений аналіз трансформацію управлінських практик в Україні у процесі впровадження європейських норм й вимог стосовно державного управління й регулювання в ОЗ. З використанням системного підходу дисертанту вдалося науково обґрунтувати та чітко окреслити актуальність проведення досліджень з питань впровадження норм належного врядування у практику державного управління в системі ОЗ та у процесі фармацевтичного забезпечення населення.

У *другому розділі* обґрунтовано вибір об'єкта, предмета, а також окреслена мета та описані методи досліджень. Дисертант ретельно описує загальнотеоретичні та прикладні методи, які використанні у роботі, зокрема,

соціологічні опитування, кореляційно-регресійний і кластерний аналізи тощо. Це дозволяє у подальшому не сумніватися у доказовості отриманих результатах досліджень, які представлені у наступних розділах роботи. Систематизація та узагальнення матеріалу дозволила побудувати дисертанту схему проведення досліджень, яка представлена у вигляді рисунку. У таблиці 2.3. наведена кількість публікацій по різних розділах роботи, що оприлюдненні у виданнях та збірниках науково-практичних конференцій.

Третій розділ присвячено аналізу особливостей формування ресурсного забезпечення процесу надання населенню медичної та фармацевтичної допомоги за умов реформування системи державного (публічного) управління в сфері ОЗ та впровадження воєнного стану. Проведені дослідження макроекономічних показників, які характеризують стан фінансування ОЗ, потреб населення у відповідній допомогі в Україні та групі референтних країн. Здійснено ретроспективний та структурний аналіз фінансування ОЗ за даними Державного та зведених бюджетів країни за 2019-2024 роки. Крім цього, розділ містить теоретико-аналітичні дослідження, що присвячені аналізу нормативно-правового забезпечення засад функціонування публічного управління в ОЗ, включаючи фармацевтичне забезпечення населення.

У *четвертому розділі* дисертантом здійснено всебічний аналіз міжнародного досвіду: від моделей управління – до інструментів реалізації державної політики з залученням сучасного інструментарію, яким є ОМТ. Особливу наукову цінність має типологічний аналіз систем управління ОМТ. Проведені теоретичні дослідження дозволили автору окреслити основні напрямки щодо удосконалення вже існуючих у науковому просторі класифікацій систем управління ОМТ. У перспективі це має прикладне значення, перш за все, для розвитку вітчизняної моделі ОМТ.

П'ятий розділ містить результати як теоретичних, так й прикладних досліджень. Так, автором проаналізовані міжнародна та вітчизняна практики проведення публічних закупівель ЛЗ, зокрема тих, що здійснюються за

механізмами договорів керованого доступу. Представлені результати анкетування фахівців, які дозволяють викреслити основні проблеми в організації публічних закупівель ЗОЗ України. З використанням методів економічного та математико-статистичних аналізу автором проведені дослідження публічних закупівель ліків із групи J01-Антибактеріальні засоби для системного застосування за 2020-2024 рр. Було доведено, що незважаючи на воєнний стан обсяг закупівель антибактеріальних ліків за державні кошти з 2022 року планомірне збільшується, як у вартісному, так й натуральних вимірах, але досягти показників відповідних показників довоєнного 2021 року, на жаль не вдалося. Проведена кластеризація регіонів країни за показниками закупівель ліків довела необхідність впровадження територіального підходу в оцінці потреби у антибактеріальних засобів. Наприкінці розділу представлено наукове обґрунтування розробки та впровадження у практику державних закупівель єдиного регуляторного переліку лікарських засобів, що сформований за даними доказової медицини.

У шостому розділі дисертантом продемонстровано високий рівень володіння методами теоретичних та прикладних досліджень, які проводяться у фармації. Автором проаналізовано міжнародні підходи до ціноутворення, включаючи референтне та ціннісне ціноутворення. Значну увагу приділено питанням фінансування фармацевтичного забезпечення з державного бюджету, зокрема пацієнтів з орфаними захворюваннями. Представлені результати аналізу світового ринку препаратів, які використовуються у лікування орфаних патологій, окреслені особливості його розвитку за умов посилення гуманістичних тенденцій розвитку у суспільстві. Обґрунтовано необхідність використання у госпітальній ОМТ нового комплексу соціально орієнтованих показників, що корелюють з даними ресурсного забезпечення національних систем ОЗ.

Сьомий розділ присвячений дослідженням стану, проблем і перспектив розвитку ОМТ в Україні. Дослідник провів масштабне опитування фахівців щодо рівня розуміння, стану та бар'єрів впровадження ОМТ в Україні.

Порівняльний аналіз відповідей респондентів дозволив виявити розрив між теоретичними підходами та ефективністю практичного впровадження інструментів ОМТ. За результатами проведеного опитування розробників, інформованих осіб та користувачів ОМТ окреслено основні проблеми у розвитку вітчизняної ОЗ у напрямку впровадження сучасних методів оцінки раціональності та соціально-економічної значущості використаних медичних технологій.

Восьмий розділ є концептуально узагальнюючим. За даними проведених теоретичних досліджень та критичного осмислення досвіду функціонування громадських організацій в системі ОЗ окреслено їх роль та місце у формуванні ефективної державної політики ОЗ в умовах розвитку належного самоврядування. Представлені результати експертної оцінки проблем публічного управління в контексті реформування вітчизняної ОЗ. Досліджені проблеми кадрового забезпечення процесу впровадження ОМТ у практичну діяльність ЗОЗ та органів виконавчої влади. У активній співпраці з провідними науковцями країни з означеного напрямку дисертантом розроблено професійний стандарт «Експерт з ОМТ».

Систематизація та узагальнення проведених теоретико-прикладних досліджень знайшли своє логічне відображення у запропонованій концептуальній моделі публічного управління в системі ОЗ, в т. ч. фармації за умов впровадження ОМТ та просування держави у напрямку ефективної реалізації політики прозорості, відкритості, підзвітності та соціальної справедливості. Представлена концептуальна модель складається з трьох частин та характеризується цілісністю та системністю у викладенні матеріалу, а також має значний потенціал щодо її реалізації у практичній ОЗ та фармацевтичному забезпеченні населення в Україні.

Висновки дисертаційної роботи відповідають поставленій меті, також окресленим на початку роботи завданням дослідження. За формою висновки викладені чітко, аргументовано, а за змістом – у повному обсязі

відображають спектр та результати наукових досліджень, які були проведені здобувачем.

У *додатках* представлені список публікацій та результати апробація роботи, акти впровадження результатів дослідження та інші матеріали (первинні дані).

Слід зазначити, що дисертаційній роботі притаманний науковий стиль викладення матеріалу, речення та висновки побудовані логічно, сучасні терміни використовуються у відповідності до їх змістовного наповнення, а бібліографічний апарат є повним і репрезентативним.

Порівнюючи дані реферату дисертаційної роботи та матеріалів, які представлені на рецензування можна констатувати про їх тотожність.

У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, які можуть поставити під сумнів самостійний характер виконання автором представленого наукового дослідження.

Зауваження і пропозиції. Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу в цілому, відзначаючи її безперечну актуальність, наукову новизну, теоретико-прикладне значення необхідно висловити деякі зауваження і пропозиції:

1. У вступі (стор. 49) у практичному значенні отриманих результатів відсуне згадування про Настанову СТ-Н МОЗУ 42-9.1:2023 «Державна оцінка медичних технологій для лікарських засобів», яка представлена у переліку робіт здобувача (стор. 31 п. 65). Крім цього, некоректно оформленні накази та постанови КМУ, в розробці яких були використані результати проведених здобувачем досліджень.
2. Перший розділ перенавантажений кількістю згадувань науковців, які працюють над проблемами теорії та практики державного управління та регулювання в Україні та за кордоном. За умов активного розвитку інформаційних технологій, які оптимізують пошук даних перерахування такої значної когорти науковців за широким спектром наукових досліджень має ознаки формалізації наукових досліджень. Бажано було, на нашу думку, сконцентруватися на тих роботах, в яких розглядаються проблемні аспекти

державного управління та регулювання безпосередньо у системі фармацевтичного забезпечення населення.

3. Виникає запитання стосовно рівня обґрунтування використання значної кількості публікацій, звітів міжнародних організацій, доповідей, резолюцій у 4, 5, 6 розділах дисертаційної роботи. З одного боку, це є зрозумілим, враховуючи масштабність окресленої мети та завдань досліджень, а з іншого – це потребує більш ретельного обґрунтування у розділі 2 доцільності їх використання за умов перенасиченості інформаційних платформ, які зараз можна застосовувати у організаційно-економічних дослідженнях.

4. Таблиця 3.1. «Результати порівняльного аналізу макроекономічних показників, які характеризують структуру витрат на ОЗ за джерелами фінансування (дані Світового банку та ВООЗ)» (стор.108-110), що представлена на у підрозділі 3.1. сформована за даними викопіювання даних в статистичний документ та не містить ознак аналітичної обробки даних, тому її краще було б навести у додатках до роботи.

5. У таблиці 3.6. «Результати класифікації НПА, що регулюють основні засади публічного управління у сфері ОЗ, в т. ч. у фармації в Україні» (стор.132-133) за параметром «Основні напрями регулювання ефективності надання медичної та фармацевтичної допомоги» останній документ датований 2021 р.. Можливо було б доповнити цю таблицю до 2024 року.

6. Результати економічного аналізу публічних закупівель препаратів із групи J01-Антибактеріальних засобів для системного застосування (підрозділ 5.6) необхідно було б доповнити даними динаміки змін обсягів у співставних цінах, що обумовлено значним впливом інфляційної складової на формування цін на фармацевтичному ринку України та його імпортозалежністю.

7. Багатовекторність опитувані фахівці, які представлені у розділах 5, 7 та 8 є безумовною позитивною характеристикою цієї роботи, але по різних анкетах, а їх було всього чотири, зустрічаються тотожні запитання та дистрактори, що дублює отримані результати досліджень. Наприклад, у 7

розділі надається розгорнута оцінка відповідей користувачів, інформованих осіб, розробників ОМТ стосовно стану впровадження ОМТ за 5-бальною шкалою (рис. 7.1-7.3 «Оцінка розробниками, інформованими особами та користувачами (відповідно) стану впровадження ОМТ в Україні», табл. 7.1. «Експертна оцінка стану ОМТ в Україні за ключовими аспектами»). У підрозділі 8.3. також представлені результати опитування 164 експертів з аналогічного запитання (рис.8.10 «Оцінювання експертами стану впровадження ОМТ в Україні за 5-бальною шкалою») з співпадаючими дистракторами.

8. Аналіз сукупності опитаних експертів, що надається у підрозділах 7.1 (стор. 312-314) та 8.2. (стор.363) краще було б перенести у розділ 2 або у додатки до дисертації.

9. У розділі 7 спостерігається дублювання результатів, які представлені спочатку на рисунках, а потім в аналітичних таблицях. Наприклад, рис. 7.21 та 7.22, в яких наведені результати опитування розробників та користувачів ОМТ стосовно її впливу на різні аспекти ОЗ. Розподіл респондентів за варіантами відповідей дублюються у таблиці. 7.2 «Оцінка експертами впливу ОМТ на різні аспекти розвитку системи охорони здоров'я» (стор.334). В цілому, розділ 7 перенавантажений графічним матеріалом, так він містить 31 рисунок.

10. Концептуальна модель публічного управління в системі ОЗ, в т. ч. фармації за умов впровадження ОМТ, що представлена на рис. 8.16-8.18 (стор.398-400) потребує, на нашу думку, доповненням механізмів реалізації заходів, які зараз здійснюються за пріоритетними напрямками державної політики в ОЗ.

11. У дисертації зустрічаються невдалі стилістичні вирази та технічні помилки. Наприклад, на рис. 8.18. (стор. 400) у схемі наведено скорочення «ЦО», яке відсутнє у переліку використаних скорочень.

Зазначені зауваження не впливають на позитивне сприйняття роботи і не знижують науково-практичної значущості дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

За результатами аналізу докторської дисертаційної роботи **Бабенка Михайла Миколайовича** на тему: *«Методологія публічного управління та регулювання у фармації за умов впровадження оцінки медичних технологій в Україні»*, наукових публікацій, в яких висвітлені основні її положення, можна зробити висновок, що за обсягом проведених теоретико-прикладних досліджень, актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною значимістю, ступенем обґрунтованості наукових положень та висновків вона відповідає вимогам пунктів 7, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 року, вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 року № 40 та паспорту спеціальності 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація, а її автор **Бабенко Михайло Миколайович** заслуговує присудження наукового ступеня доктора фармацевтичних наук зі спеціальності 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація.

Офіційний опонент:

професор кафедри соціальної фармації
Національного фармацевтичного
університету, д. фарм. наук, професор

Ганна ПАНФІЛОВА

Підпис проф. Ганни ПАНФІЛОВОЇ
засвідчую:

Начальник відділу кадрів
Національного фармацевтичного
університету

Орина ПРИСІЧ